

นวัตกรรมด้านระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน
สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

INNOVATIVE FOR STUDENT SUPPORT SYSTEM UNDER OFFICE OF THE BASIC
EDUCATION COMMISSION

อนันต์ ดีข้า¹ เฉลิมพล มีชัย² และทนง ทองภูเบศร์³

Anan Deekham¹ Chaloeiphon Meechai² and Thanong Thongphubate³

วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์^{1,2,3}

College of Innovative Management, Rajamangala University of Technology Rattanakosin, Thailand^{1,2,3}

*Corresponding author e-mail: anan.deee@rmutr.ac.th

Retrieved; 19-07-2025; Revised; 17-06-2025. Accepted; 24-08-2026

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อวิเคราะห์องค์ประกอบของนวัตกรรมด้านระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2) เพื่อสร้างนวัตกรรมด้านระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และ 3) เพื่อหาประสิทธิภาพของนวัตกรรมด้านระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน การวิจัยนี้ใช้ระเบียบการวิจัยแบบผสานวิธี มีขั้นตอนการวิจัยดังนี้ ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาองค์ประกอบและตัวบ่งชี้ของนวัตกรรมด้านระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยศึกษาเอกสารและการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 11 คน เก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 1,087 คน ด้วยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ เครื่องมือที่ใช้คือ การสัมภาษณ์เชิงลึกและแบบสอบถามมีค่าความเชื่อมั่น .885 สถิติที่ใช้คือ การวิเคราะห์เนื้อหา ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ ขั้นตอนที่ 2 การสร้างนวัตกรรมด้านระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 คน เครื่องมือที่ใช้คือการสัมภาษณ์เชิงลึก และเอกสารคู่มือประกอบการสัมมนาของผู้ทรงคุณวุฒิ สถิติที่ใช้คือ การวิเคราะห์เนื้อหา ขั้นตอนที่ 3 หาประสิทธิภาพของนวัตกรรมด้านระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เครื่องมือที่ใช้คือ แบบหาประสิทธิภาพของนวัตกรรม

ผลการวิจัยพบว่า 1) ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบของนวัตกรรมด้านระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบ และ 35 ตัวบ่งชี้ 2) ผลการสร้างนวัตกรรมด้านระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบไปด้วย 3 ส่วน คือรูปแบบการดำเนินการเกี่ยวกับนวัตกรรมด้านระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

โดยเริ่มจาก การดูแลช่วยเหลือนักเรียน ทักษะการใช้เทคโนโลยี และกลไกข้อมูลป้อนกลับและเงื่อนไขความสำเร็จ 3) ผลการหาประสิทธิภาพของนวัตกรรมด้านระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานมีดังนี้ ด้านผลการดำเนินงานของครูที่ปรึกษา โดยรวมพบว่าอยู่ในระดับมาก ด้านการประเมินพฤติกรรมก่อน-หลังการรับการดูแลนักเรียนโดยรวมพบว่าอยู่ในระดับมาก ด้านประสิทธิภาพของระบบนวัตกรรมด้านระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยรวมพบว่าอยู่ในระดับมาก และด้านความพึงพอใจของระบบนวัตกรรมด้านระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยรวมพบว่าอยู่ในระดับมาก

องค์ความรู้จากงานวิจัยนี้คือ นวัตกรรมระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน เป็นกระบวนการที่พัฒนาขึ้นเพื่อส่งเสริมความปลอดภัย ความเป็นอยู่ที่ดี และศักยภาพของนักเรียนอย่างรอบด้าน โดยมีการบูรณาการข้อมูล การเฝ้าระวัง การส่งต่อ และการติดตามผลอย่างเป็นระบบ ครอบคลุมการดูแลทั้งด้านร่างกาย จิตใจ สังคม และการเรียนรู้ ผ่านความร่วมมือของครู ผู้ปกครอง ชุมชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง จุดมุ่งหมายคือให้นักเรียนได้รับการช่วยเหลือตรงตามปัญหาและความต้องการเฉพาะบุคคล เพื่อลดปัญหาพฤติกรรม สร้างโอกาสทางการศึกษา และพัฒนาคุณภาพชีวิตอย่างยั่งยืน

คำสำคัญ: นวัตกรรม; ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน; สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

Abstract

This research aimed to: (1) analyze the components of innovation in the student support system under the Office of the Basic Education Commission; (2) develop an innovation in the student support system under the Office of the Basic Education Commission; and (3) examine the effectiveness of the innovation in the student support system under the Office of the Basic Education Commission. A mixed-methods research design was employed, and the procedures were as follows. In Phase 1, the components and indicators of the innovation in the student support system were studied by reviewing documents and interviewing 11 experts, after which data were collected from 1,087 participants through stratified random sampling. The research instruments were an in-depth interview form and a questionnaire with a reliability coefficient of .885. The data were analyzed using content analysis, frequency, percentage, mean, standard deviation, and exploratory factor analysis. In Phase 2, the innovation in the student support system was developed through interviews with 9 experts. The research instruments were an in-depth interview form and a seminar manual based on expert consultation, and the data were analyzed using content analysis. In Phase 3, the effectiveness of the innovation in the student support system was examined using an innovation effectiveness evaluation form.

The findings revealed that: (1) the analysis of the components of the innovation in the student support system yielded three components and thirty-five indicators; (2) the innovation developed for the student support system comprised an operational model covering student support, skills in the use of technology, and feedback mechanisms, together with the conditions required for its success; and (3) the effectiveness of the innovation was found to be high in four respects, namely the performance of advisory teachers, the assessment of student behavior before and after support, the overall effectiveness of the system, and user satisfaction.

The knowledge derived from this study is that the innovation in the student support system is a process developed to promote students' safety, well-being, and holistic potential. It integrates information management, monitoring, referral, and systematic follow-up, covering the physical, psychological, social, and learning dimensions, and it is implemented through collaboration among teachers, parents, communities, and relevant agencies. Its ultimate goal is to ensure that students receive support appropriate to their individual problems and needs, thereby reducing behavioral problems, creating educational opportunities, and enhancing quality of life in a sustainable manner.

Keywords: Innovative; Student Support System; Office of the Basic Education Commission

บทนำ

ปัจจุบันประเทศไทยต้องเผชิญกับความท้าทายที่เป็นพลวัตของโลกในศตวรรษที่ 21 จากสภาพการณ์และการเปลี่ยนแปลงด้านโครงสร้างประชากร สิ่งแวดล้อม เศรษฐกิจ สังคม และการเมือง ตลอดจนความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ล้วนส่งผลกระทบต่อระบบการศึกษาและการพัฒนาประเทศ นอกจากนี้ยังมีปัญหาหลายประการที่เกิดจากระบบคุณภาพและมาตรฐานการจัดการศึกษา กฎ ระเบียบ และการบริหารจัดการที่ไม่เหมาะสม รวมทั้งการดำเนินการจัดการศึกษาที่ไม่สนองตอบเป้าหมายการพัฒนาของประเทศ แม้ว่าตลอดระยะเวลาของการพัฒนาการศึกษา จะมีภาพความสำเร็จของการจัดการศึกษาปรากฏให้เห็นแต่ส่วนใหญ่เป็นผลสำเร็จในเชิงปริมาณมากกว่าเชิงคุณภาพ สอดคล้องในทิศทางเดียวกันกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม ฉบับที่ 12 (พุทธศักราช 2560 – 2564) ซึ่งมีความเชื่อมโยงกับสถานการณ์โลกที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว บนพื้นฐานของกรอบยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พุทธศักราช 2560 – 2579) โดยมีเป้าหมายที่จะพัฒนาคนและสร้างศักยภาพของประชากรให้มีคุณภาพทุกช่วงวัย พัฒนาคนให้เหมาะสมตามช่วงวัยอย่างมีคุณภาพให้มีค่านิยมที่ดีทางสังคมเป็นคนดี มีสุขภาวะดี มีคุณธรรมจริยธรรม มีระเบียบวินัย มีจิตสำนึกที่ดีต่อสังคมการพัฒนาคนให้

สอดคล้องกับทักษะในศตวรรษที่ 21 ในโลกที่มีการเปลี่ยนแปลงของบริบททางสังคม เศรษฐกิจ วัฒนธรรม การเมืองการปกครองวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีและการสื่อสารกล่าวได้ว่าปัจจุบันนี้คือ ยุคเครือข่ายไร้สายที่ครอบคลุมไปทั่วโลกหรือยุคไร้พรมแดนการสื่อสารเป็นไปอย่างต่อเนื่องรวดเร็ว (สำนักนโยบายและแผนการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2566)

การบริหารจัดการสถานศึกษาเป็นกระบวนการที่สำคัญในการพัฒนาและดำเนินการที่มีประสิทธิภาพของสถานศึกษาทุกแห่ง รูปแบบการบริหารจัดการสถานศึกษาสามารถแบ่งออกเป็นหลายรูปแบบตามหลักการและวัตถุประสงค์ของแต่ละสถานศึกษา ซึ่งการบริหารจัดการสถานศึกษาที่ดีจะสนับสนุนให้สถานศึกษามีการเรียนรู้และพัฒนาที่ยั่งยืน และสร้างสภาพที่เอื้อต่อการสร้างสรรค์และพัฒนาความสามารถของนักเรียน (สำนักงานการศึกษาปฐมวัย, 2563) ซึ่งการบริหารจัดการสถานศึกษาเป็นกระบวนการที่ท้าทายและซับซ้อน เนื่องจากต้องมีการจัดการทรัพยากรต่าง ๆ เช่น บุคลากร, งบประมาณ, พื้นที่, เทคโนโลยี และปัญหาที่เกิดขึ้นในการบริหารจัดการสถานศึกษาสามารถแบ่งออกเป็นหลายประเภท ดังนี้ (1) ปัญหาทางการเงิน ได้แก่ การบริหารงบประมาณและทรัพยากรการเงินในสถานศึกษาอาจเป็นปัญหาสำคัญ สถานศึกษาอาจพบปัญหาเกี่ยวกับการจัดสรรงบประมาณไม่เหมาะสม, การระบบบัญชีที่ไม่ชัดเจน, หรือการบริหารจัดการค่าใช้จ่ายที่ไม่มีประสิทธิภาพ การแก้ไขปัญหาทางการเงินในสถานศึกษาอาจต้องใช้การวางแผนและการจัดการทรัพยากรทางการเงินอย่างมีระบบและมีการประเมินผลอย่างสม่ำเสมอ (2) ปัญหาทางบุคลากร ได้แก่ ปัญหาที่เกี่ยวข้องกับบุคลากรอาจเป็นอุปสรรคในการบริหารจัดการสถานศึกษา อาจมีปัญหาเกี่ยวกับการสรรหาและคัดเลือกบุคลากรที่มีความรู้และทักษะที่เหมาะสม, การสนับสนุนและพัฒนาบุคลากรให้มีความสามารถในการทำงาน และการจัดการกับปัญหาทางการบริหารจัดการบุคลากร เช่น ปัญหาในการบริหารจัดการการตลาดและการสร้างสรรค์ ปัญหาในการบริหารจัดการด้านการเงิน หรือปัญหาในการสร้างและรักษาความสัมพันธ์ในที่ทำงาน (3) ปัญหาทางการเรียนรู้และการสอน ได้แก่ สถานศึกษาอาจเผชิญกับปัญหาเกี่ยวกับกระบวนการเรียนรู้และการสอนที่ไม่มีประสิทธิภาพ อาจมีปัญหาเกี่ยวกับการวางแผนการเรียนรู้ที่ไม่เหมาะสม, การใช้เทคโนโลยีในการสอนที่ไม่เต็มที่, หรือปัญหาในการประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน การแก้ไขปัญหาทางการเรียนรู้และการสอนอาจเกี่ยวข้องกับการพัฒนาครูให้มีความรู้และทักษะในการสอน การใช้เทคโนโลยีในการสอน และการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ (4) ปัญหาทางสังคมและการสร้างสัมพันธ์ ได้แก่ การบริหารจัดการสถานศึกษาอาจเผชิญกับปัญหาทางสังคมและการสร้างสัมพันธ์กับชุมชน อาจมีปัญหาเกี่ยวกับการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้ปกครอง, การสร้างความร่วมมือกับองค์กรภายนอก, หรือปัญหาเกี่ยวกับการจัดการกับปัญหาทางสังคมที่มีผลกระทบต่อการเรียนรู้และการสอนในสถานศึกษา (สถาบันพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา, 2562)

สถานศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ส่งเสริมและพัฒนาการบริหารงานให้มีประสิทธิภาพให้เป็นองค์กรคุณภาพ เพื่อให้ผู้เรียนมีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาขั้น

พื้นฐานตามหลักสูตรแกนกลาง พ.ศ. 2551 ตลอดจนการพัฒนาส่งเสริมศักยภาพผู้เรียน ครู และบุคลากรทางการศึกษาสู่ประชาคมอาเซียนและมาตรฐานสากล รวมถึงพัฒนาระบบการเรียนรู้โดยใช้สื่อ นวัตกรรมด้านเทคโนโลยี เพื่อให้ได้ข้อมูลที่รวดเร็วและมีประสิทธิภาพ สำหรับกลุ่มบริหารกิจการนักเรียน ในส่วนของงานระบบดูแลช่วยเหลือ นักเรียนมีบทบาทสำคัญ ในการส่งเสริมพัฒนาป้องกันและแก้ไขปัญหาที่จะเกิดขึ้นกับผู้เรียน ช่วยให้นักเรียนมีพฤติกรรมที่เหมาะสม มีทักษะและสามารถดำรงชีวิตในสังคมได้อย่างมีความสุข ซึ่งมีกระบวนการ 5 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล 2) การคัดกรองนักเรียน 3) การส่งเสริมและพัฒนา 4) การป้องกัน ช่วยเหลือและแก้ไข 5) การส่งต่อ เมื่อครูรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคลแล้วกระบวนการที่สำคัญคือกระบวนการคัดกรองนักเรียนในการจำแนกนักเรียนเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มปกติ กลุ่มเสี่ยง และกลุ่มมีปัญหา เพื่อที่จะจัดกิจกรรมในการส่งเสริมและพัฒนาผู้เรียนในกลุ่มปกติ หาวิธีการป้องกันช่วยเหลือนักเรียนในกลุ่มเสี่ยง และแนวทางแก้ไขนักเรียนในกลุ่มมีปัญหา ตามขั้นตอนของระบบการดูแลช่วยเหลือต่อไป (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2563)

จากความเป็นมาและปัญหาการบริหารจัดการสถานศึกษาด้านระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยสะท้อนถึงปัญหาการบริหารจัดการศึกษาไทยที่ยังไม่สอดคล้องกับพลวัตโลกในศตวรรษที่ 21 ทั้งด้านโครงสร้างประชากร สิ่งแวดล้อม เศรษฐกิจ สังคม การเมือง และเทคโนโลยี แม้จะมีความสำเร็จเชิงปริมาณ แต่คุณภาพการศึกษาและการพัฒนาที่ยั่งยืนยังไม่ตอบโจทย์เป้าหมายของชาติ ปัญหาหลักได้แก่ การจัดสรรทรัพยากรที่ไม่สมดุล บุคลากรขาดการพัฒนา กระบวนการเรียนการสอนไม่มีประสิทธิภาพ และความสัมพันธ์กับชุมชนไม่เข้มแข็ง ส่งผลกระทบต่อคุณภาพผู้เรียนและการดำรงชีวิตอย่างเหมาะสม จึงจำเป็นต้องพัฒนานวัตกรรมระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนเพื่อแก้ไขปัญหาอย่างเป็นระบบ

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อวิเคราะห์องค์ประกอบของนวัตกรรมด้านระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
2. เพื่อสร้างนวัตกรรมด้านระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
3. เพื่อหาประสิทธิภาพของนวัตกรรมด้านระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

การทบทวนวรรณกรรม

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2561, หน้า 10 – 11) กำหนดนโยบายเกี่ยวกับการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ปรับปรุงแก้ไข (ฉบับที่ 2) พ.ศ.

2545 และปรับปรุงแก้ไข (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 ได้กำหนดในหมวด 1 ความมุ่งหมายและหลักการจัดการศึกษา มาตรา 6 ว่า หลักการจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกายจิตใจ สติปัญญาความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิตสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุขและในหมวด 4 แนวการจัดการศึกษามาตรา 22 การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่าทุกคนมีความสามารถในการเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด ต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนมีการพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ และมาตรา 23 การจัดการศึกษาต้องเน้นความสำคัญทั้งความรู้ คุณธรรม กระบวนการเรียนรู้และบูรณาการตามความเหมาะสมแต่ละระดับการศึกษา ซึ่งเรื่องหนึ่ง ที่กำหนดให้ดำเนินงานคือเรื่องความรู้ทักษะในการประกอบอาชีพและการดำรงชีวิตอย่างมีความสุข

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2563, หน้า 4) กล่าวว่า นโยบายของหน่วยงานทางการศึกษาทุกระดับทั้งในส่วนกลางและส่วนภูมิภาคต่างก็มุ่งเน้นให้ความสำคัญเรื่องความปลอดภัยในสถานศึกษา ส่งเสริมโอกาสทางการศึกษาที่มีคุณภาพอย่างเท่าเทียม และบริหารจัดการ การศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ โดยมุ่งเน้นพัฒนาระบบและกลไกในการดูแลความปลอดภัยให้แก่นักเรียน นักศึกษา ครูและบุคลากรทางการศึกษา และสถานศึกษาจากภัยพิบัติ และภัยคุกคามทุกรูปแบบ รวมถึง การจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการมีสุขภาวะที่ดี สามารถปรับตัวต่อโรคอุบัติใหม่และอุบัติซ้ำ ส่งเสริม ความปลอดภัยสร้างความมั่นใจให้สังคม เพื่อคุ้มครองความปลอดภัย ให้แก่นักเรียน นักศึกษา ครู และบุคลากรทางการศึกษาในสังกัดและในกำกับกระทรวงศึกษาธิการ เพื่อให้การป้องกัน ดูแล ช่วยเหลือ หรือเยียวยา และแก้ไขปัญหาให้มีความเป็นเอกภาพ มีข้อมูลสารสนเทศที่เป็นระบบ สามารถแก้ไขปัญหา และบริหารจัดการความเสี่ยงได้อย่างยั่งยืนด้วยการบริหารจัดการตามมาตรการ 3 ป ได้แก่ ป้องกัน ปลือกฝัง และปราบปราม ให้เกิดความปลอดภัยให้มากที่สุด และไม่ให้เกิดเหตุการณ์นั้นซ้ำอีก เพื่อสร้างความมั่นใจ และความเชื่อมั่นให้แก่ นักเรียน นักศึกษา ครูและบุคลากรทางการศึกษา ผู้ปกครองและประชาชนทั่วไป ว่านักเรียน นักศึกษา จะได้เรียนรู้อย่างมีคุณภาพ และเกิดความปลอดภัยอย่างมั่นคงและยั่งยืน เพื่อให้แนวทาง การปฏิบัติสอดคล้อง และเป็นระบบ กระทรวงศึกษาธิการจึงได้จัดทำคู่มือการดำเนินงานความปลอดภัย สถานศึกษา ให้ส่วนราชการ หน่วยงานทางการศึกษา และสถานศึกษา นำไปปรับใช้ในการสร้างความปลอดภัยให้แก่นักเรียน นักศึกษา ตามบริบทของการจัดการศึกษา เพราะความปลอดภัยเป็นปัจจัย สำคัญที่ส่งผลโดยตรงต่อคุณภาพและการเรียนรู้ของนักเรียน นักศึกษา

จักรพงษ์ ตระการไทย (2564, หน้า 41) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การดำเนินการงานระบบดูแลช่วยเหลือ นักเรียนในสถานศึกษายุคดิจิทัล พบว่า ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน เป็นกระบวนการดำเนินการช่วยเหลือ นักเรียนและดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างเป็นระบบ มีขั้นตอน มีครูประจำชั้น และครูที่ปรึกษา เป็นบุคลากรหลักในการดำเนินงาน โดยการมีส่วนร่วมของบุคลากรฝ่ายที่เกี่ยวข้องทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน ดังนั้นสถานศึกษาในยุคดิจิทัล จำเป็นต้องใช้เทคโนโลยีดิจิทัล ในการบริหารงานของสถานศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การบริหารกิจการนักเรียน ซึ่งงานของสถานศึกษาในทุกด้าน ต้องมีระบบจัดการฐานข้อมูลของ

สถานศึกษาเพื่อการตัดสินใจของผู้บริหารสถานศึกษา จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร มาใช้การเพื่อการบริหารและการจัดการความรู้ เพื่อการจัดการอย่างมีประสิทธิภาพ และการผนวกนำเทคโนโลยีดิจิทัล ที่ประกอบด้วย 1) คลาวด์คอมพิวเตอร์ 2) อุปกรณ์สื่อสาร 3) เครือข่ายสังคมออนไลน์ 4) อินเทอร์เน็ตของสรรพสิ่ง เพื่อเพิ่มขีดความสามารถการจัดทำข้อมูลนักเรียนเป็นรายบุคคล และปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมทางเทคโนโลยี เป็นโอกาสที่ช่วยส่งเสริมสนับสนุนการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนทุกด้าน ดังนั้นเทคโนโลยีดิจิทัลจึงถือเป็นอีกหนึ่งปัจจัยสำคัญที่จะช่วยส่งเสริมประสิทธิภาพการทำงานของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนได้ดียิ่งขึ้น

Department of Education, State of New Jersey (2019) กล่าวว่า ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน หมายถึง ความเข้าใจและการร่วมมือกันพัฒนานักเรียน เช่น การพัฒนาด้านอารมณ์ การการเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพ และยังเป็นกระบวนการที่สร้างความสัมพันธ์ที่ระหว่างผู้สอนและนักเรียน เป็นการดำเนินงานร่วมกันระหว่าง โรงเรียน นักเรียน และผู้ปกครอง

Greenwish Public Schools (2020) กล่าวถึงระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนว่า เป็นการติดตามและดูแลนักเรียนและครอบครัว จัดให้กับเด็กและเยาวชนทุกคน โดยเฉพาะกลุ่มที่ประสบปัญหาและบกพร่องทางการเรียนรู้ โดยมีการทำงานร่วมกันดูแลนักเรียนร่วมกับผู้ปกครอง

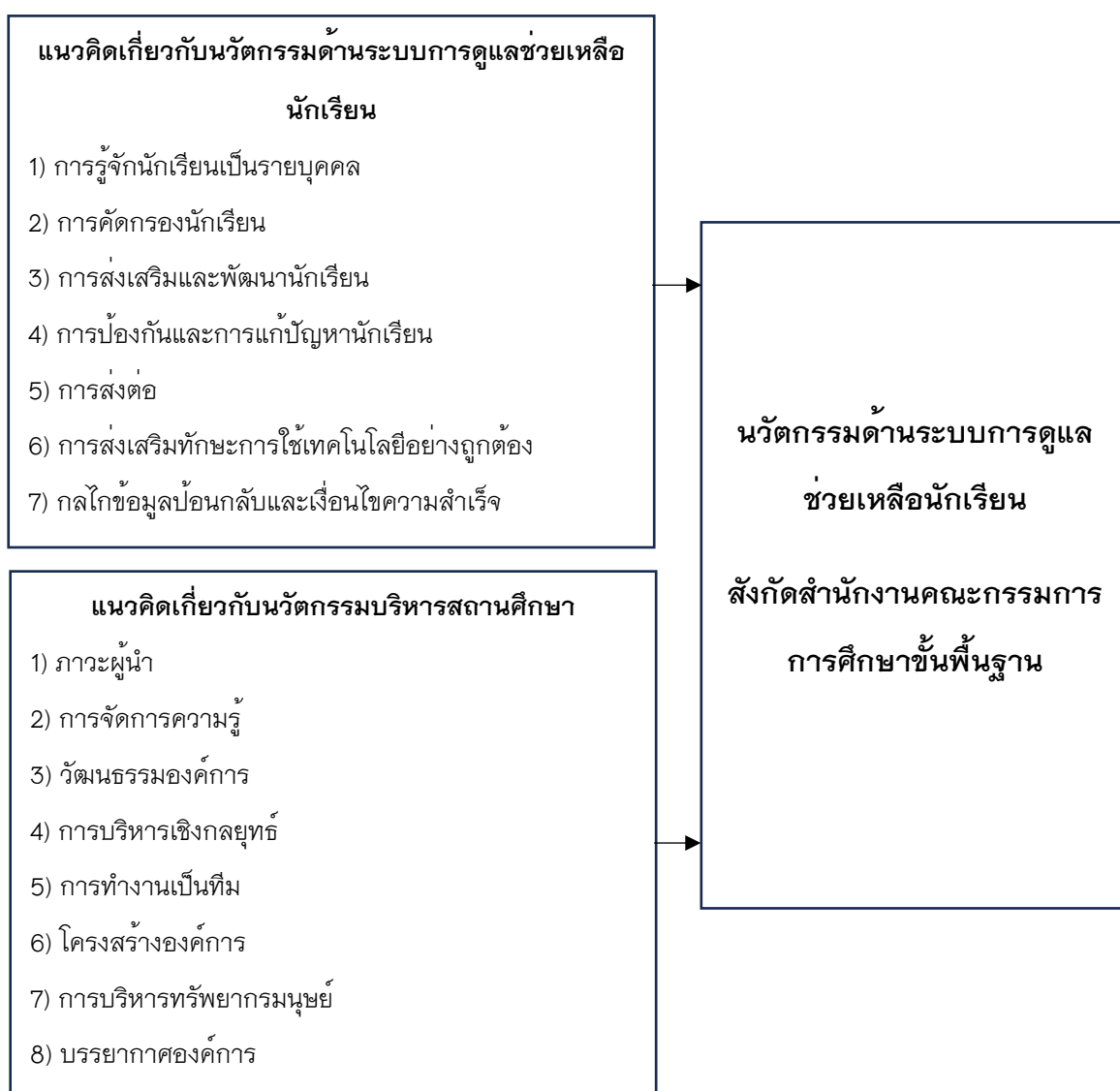
Sithaldeen, R., & van Pletzen, E. (2022) กล่าวถึงบทบาทของการสนับสนุนนักเรียนในการเป็นประสบการณ์ที่ประสบความสำเร็จของนักเรียนได้รับการยอมรับอย่างกว้างขวาง อย่างไรก็ตาม ฟังก์ชันการสนับสนุนนักเรียนและโครงสร้างที่นำมาซึ่งบ่อยครั้งจะเกิดขึ้นโดยอิสระ และมักไม่ได้รับการออกแบบโดยมีการรวมเข้าด้วยกันเป็นอย่างดี นำไปสู่ความไม่มีประสิทธิภาพของระบบ ในเอกสารนี้เราใช้การคิดเชิงระบบเพื่อพัฒนากรอบการให้คำแนะนำและปรับปรุงการสนับสนุนนักเรียน ตามด้วยการออกแบบการศึกษาเชิงกรณีเพื่อรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับความรู้สึกรู้สึกของบุคลากรและนักเรียนในการสนับสนุนนักเรียน โดยการจัดการสัมมนากลุ่ม ข้อมูลเหล่านี้ถูกวิเคราะห์พร้อมกับเอกสารหลายรายการที่ถูกสร้างขึ้นโดยคณะซึ่งอ้างถึงและเป็นส่วนหนึ่งของการสนับสนุนนักเรียน เราจะทำแผนที่ที่ฟังก์ชันการสนับสนุนนักเรียน นั่นคือ: การเข้าร่วม, การให้คำปรึกษานักเรียน, การแนะนำเพื่อน, และการให้คำปรึกษาเกี่ยวกับอาชีพ การวิเคราะห์พบว่า การสนับสนุนนักเรียนในคณะไม่เป็นระบบที่รวมเข้าด้วยกันและว่านี่สร้างความท้าทายในการสื่อสาร การต่อเนื่องและประสิทธิภาพของการสนับสนุนนักเรียนภายในคณะ บทความนี้อ้างอิงว่า โดยการปรับการสนับสนุนที่มีอยู่ให้ใกล้เคียงกับระบบที่รวมเข้าด้วยกันมากขึ้น เราสามารถเพิ่มประสิทธิภาพของการสนับสนุนนักเรียนโดยไม่จำเป็นต้องทำการออกแบบใหม่อย่างสมบูรณ์หรือเพิ่มขึ้นในทรัพยากรหรือความจุของบุคลากร

ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนเป็นกระบวนการที่มีขั้นตอน มีขอบข่ายโครงสร้างในการดำเนินงาน มีวิธีการและเครื่องมือที่ชัดเจน มีมาตรฐานคุณภาพ หลักฐานการทำงานที่ตรวจสอบได้เป็นการพัฒนาให้นักเรียนเป็นบุคคลที่มีคุณภาพทั้งด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความสามารถ มีคุณธรรม จริยธรรม นักเรียนมีวิถีชีวิตที่สามารถอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข ผู้เกี่ยวข้องต้องมีความเข้าใจและมีแนวคิดไป

ในทางเดียวกัน ทุกฝ่ายต้องร่วมมือกันในการดำเนินงานตามเหมาะสมอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง เพื่อส่งเสริมพัฒนาควบคุมและแก้ไขความประพฤติของนักเรียนให้อยู่ในระเบียบวินัยให้เกิดความสงบเรียบร้อยในการอยู่ร่วมกันและเป็นคนดีของสังคมต่อไป

กรอบแนวคิดการวิจัย

จากการศึกษาหลักการแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สามารถสังเคราะห์เป็นกรอบแนวคิดการวิจัยเรื่องนวัตกรรมด้านระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้วิจัยได้ใช้องค์ประกอบโดยมีรายละเอียดดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยนี้ใช้ระเบียบการวิจัยแบบผสานวิธี มีขั้นตอนการวิจัยดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาองค์ประกอบและตัวบ่งชี้ขององค์ประกอบของนวัตกรรมด้านระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยศึกษาเอกสารและสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ 11 คน เก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 1,087 คน เครื่องมือที่ใช้คือ แบบสัมภาษณ์เชิงลึกและแบบสอบถามมีค่าความเชื่อมั่น .885 สถิติที่ใช้คือ การวิเคราะห์เนื้อหา ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ

ขั้นตอนที่ 2 พัฒนานวัตกรรมด้านระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 9 คน ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informant) มีคุณสมบัติดังนี้ กำหนดนโยบาย กำกับติดตามผลการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน นักวิชาการและนักวิจัย เครื่องมือที่ใช้คือร่างนวัตกรรมด้านระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน และเอกสารคู่มือประกอบการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ สถิติที่ใช้คือ การวิเคราะห์เนื้อหา ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ขั้นตอนที่ 3 หาประสิทธิภาพของนวัตกรรมด้านระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยการติดตั้งระบบนวัตกรรมด้านระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้แก่โรงเรียนบางปلام้าสูงสมุทรสาครวิทยา ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informant) จำนวน 5 คน มีคุณสมบัติดังนี้ ผู้บริหารสถานศึกษา ครู และผู้ปกครอง เครื่องมือที่ใช้คือ แบบประเมินประสิทธิภาพของนวัตกรรมด้านระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน สถิติที่ใช้ คือ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย

1. การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจาก ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา รองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ผู้อำนวยการสถานศึกษา รองผู้อำนวยการสถานศึกษา ผู้อำนวยการกลุ่ม และข้าราชการครู สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 1,087 คน ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงมากที่สุด จำนวน 828 คน (ร้อยละ 76.2) ส่วนใหญ่มีอายุ 31 – 40 ปี จำนวน 396 คน (ร้อยละ 36.4) ส่วนใหญ่สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี จำนวน 696 คน (ร้อยละ 64.0) ประเภทของสถานศึกษาส่วนใหญ่เป็นโรงเรียนประถมศึกษา จำนวน 648 โรงเรียน (ร้อยละ 59.6) ส่วนใหญ่ปฏิบัติหน้าที่ในตำแหน่งข้าราชการครูมากที่สุด จำนวน 399 คน (ร้อยละ 47.1) และมีประสบการณ์ในการทำงานน้อยกว่า 10 ปี จำนวน 572 คน (ร้อยละ 52.6) ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบและตัวบ่งชี้ของนวัตกรรมด้านระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

1.1 ผลการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของตัวแปรที่ศึกษาเกี่ยวกับ

องค์ประกอบและตัวบ่งชี้ของนวัตกรรมด้านระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน อยู่ในระดับมากขึ้นไป โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

องค์ประกอบ	รายการ	ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$)	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน (S.D.)	แปล ผล
1	การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล (Understanding students individually)	4.60	.429	มาก
2	การคัดกรองนักเรียน (Student screening)	4.58	.456	มาก
3	การส่งเสริมและพัฒนานักเรียน (Student promotion and development)	4.53	.498	มาก
4	การป้องกันและช่วยเหลือนักเรียน (Prevention and problem-solving)	4.48	.513	มาก
5	การส่งต่อ (Referral processes)	4.69	.423	มาก
6	การส่งเสริมทักษะการใช้เทคโนโลยี อย่างถูกต้อง (Promotion of appropriate technology use)	4.54	.501	มาก
7	กลไกข้อมูลป้อนกลับและเงื่อนไข ความสำเร็จ (Feedback mechanisms with success conditions)	4.52	.475	มาก
รวมเฉลี่ย		4.18	.415	มาก

1.2 ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบและตัวบ่งชี้ของนวัตกรรมด้านระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้วยการสกัดปัจจัย ด้วยวิธีวิเคราะห์องค์ประกอบหลัก ด้วยการหมุนแกน แบบมุมฉากด้วยวิธี Varimax rotation โดยผู้วิจัยกำหนดเกณฑ์ในการเลือกองค์ประกอบ ดังนี้ 1) มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบ ตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไป 2) มีค่า Eigenvalues ที่มากกว่าหรือเท่ากับ 1 และมีตัวบ่งชี้ในแต่ละองค์ประกอบจำนวนตั้งแต่ 2 ตัวบ่งชี้ขึ้นไป พบว่า ได้องค์ประกอบ จำนวน 3 องค์ประกอบ ซึ่งสามารถอธิบายความแปรปรวนได้ทั้งหมด 59.083 แต่เมื่อพิจารณาตามเกณฑ์การคัดเลือก คือ มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบตั้งแต่ 0.5 ขึ้นไป และมีค่า Eigenvalues ที่มีมากกว่าหรือเท่ากับ 1 มีตัวบ่งชี้ในแต่ละองค์ประกอบตั้งแต่ 3 ตัวบ่งชี้ขึ้นไป พบว่ามี 3 องค์ประกอบที่มีคุณสมบัติตามเกณฑ์ที่กำหนด คือ

องค์ประกอบที่ 1 – 3 ซึ่งจำนวนองค์ประกอบของนวัตกรรมด้านระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ตารางที่ 2 องค์ประกอบและค่าความแปรปรวนของนวัตกรรมด้านระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

Total Variance Explained

Component	Initial Eigenvalues			Extraction Sums of Squared Loadings		
	Total	% of Variance	Cumulative %	Total	% of Variance	Cumulative %
1	17.914	51.184	51.184	17.914	51.184	51.184
2	1.544	4.411	55.595	1.544	4.411	55.595
3	1.221	3.487	59.083	1.221	3.487	59.083

Extraction Method: Principal Component Analysis.

จากตารางที่ 2 พบว่าองค์ประกอบที่มีค่า Eigenvalues มากกว่า 1 มีจำนวน 3 องค์ประกอบ ซึ่งองค์ประกอบที่ 1 – 3 สามารถอธิบายความแปรปรวนได้ทั้งหมดร้อยละ 59.083 แต่เมื่อพิจารณาตามเกณฑ์การคัดเลือกองค์ประกอบที่มีค่า Eigenvalues มากกว่า 1 มีตัวบ่งชี้อธิบายองค์ประกอบตั้งแต่ 2 ตัวขึ้นไป และมีค่าน้ำหนักปัจจัย ตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไป พบว่ามี 3 องค์ประกอบที่มีคุณสมบัติตามเกณฑ์ที่กำหนด คือ องค์ประกอบที่ 1 – 3 องค์ประกอบที่ 1 มีค่าไอเก้น (eigenvalues) สูงสุดเท่ากับ 17.914 สามารถอธิบายความแปรปรวนทั้งหมดได้ร้อยละ 51.184 องค์ประกอบที่ 2 มีค่าไอเก้น (eigenvalues) 1.544 สามารถอธิบายความแปรปรวนทั้งหมดได้ร้อยละ 55.595 และองค์ประกอบที่ 3 มีค่าไอเก้น (eigenvalues) 1.221 สามารถอธิบายความแปรปรวนทั้งหมดได้ร้อยละ 59.083 และองค์ประกอบอื่น ๆ มีค่าไอเก้น (eigenvalues) และความสามารถในการอธิบายความแปรปรวนทั้งหมดค่อย ๆ ลดลงตามลำดับ และเมื่อพิจารณาองค์ประกอบทั้ง 3 องค์ประกอบแล้วพบว่า สามารถอธิบายความแปรปรวนทั้งหมด ได้ทั้งหมดร้อยละ 59.083

ตารางที่ 3 ค่า KMO and Bartlett's test of Sphericity

KMO and Bartlett's Test

Kaiser–Meyer–Olkin Measure of Sampling Adequacy.		.979
Bartlett's Test of Sphericity	Approx. Chi-Square	26852.368
	df	959
	Sig.	.000

จากตารางที่ 3.9 พบว่าจากการทดสอบ สถิติ KMO (Kaiser–Meyer–Olkin Measure of Sampling Adequacy) มีค่าเท่ากับ .979 แสดงว่า ตัวบ่งชี้ทั้ง 35 ตัวบ่งชี้ ของนวัตกรรมด้านระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานนั้น เป็นจำนวนข้อมูลที่มีความเพียงพอและมีความเหมาะสม สามารถใช้สถิติการวิเคราะห์องค์ประกอบ (Factor Analysis) ได้เพราะค่า KMO มีค่ามากกว่า .5 และเข้าใกล้ 1

2. ผลการสร้างนวัตกรรมด้านระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า STF Model คือรูปแบบการดำเนินการเกี่ยวกับระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยเริ่มจากการดูแลช่วยเหลือนักเรียน (Student Support) คือการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล การคัดกรองนักเรียน การส่งเสริมและพัฒนานักเรียน การป้องกันและช่วยเหลือนักเรียน และการส่งต่อ ทักษะการใช้เทคโนโลยี (Technology Utilization Skills) โดยมุ่งเน้นการจัดกิจกรรมให้ความรู้เกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยีอย่างปลอดภัย ส่งเสริมการให้คำแนะนำการใช้สื่อออนไลน์อย่างมีจริยธรรมแก่นักเรียน มีระบบติดตามการใช้เทคโนโลยีของนักเรียนเพื่อลดพฤติกรรมเสี่ยง มีการรณรงค์และสร้างวัฒนธรรมการใช้เทคโนโลยีอย่างเหมาะสม และมีการส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีเพื่อการเรียนรู้ กลไกข้อมูลป้อนกลับและเงื่อนไขความสำเร็จ (Feedback Mechanisms and Success Factors) มีกลไกการรับฟังความคิดเห็นจากครู ผู้ปกครอง และนักเรียน พร้อมทั้งผลการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนถูกนำมาปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง มีเกณฑ์วัดความสำเร็จของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างชัดเจน ครูและบุคลากรที่เกี่ยวข้องคอยติดตามพฤติกรรม การเรียนรู้ และสภาพจิตใจของนักเรียนอย่างใกล้ชิด ให้คำแนะนำและให้ความช่วยเหลือที่เหมาะสมในทุกสถานการณ์ เพื่อให้นักเรียนสามารถพัฒนาและเติบโตได้อย่างเต็มศักยภาพในสภาพแวดล้อมที่เต็มไปด้วยความเข้าใจและความใส่ใจ และข้อมูลป้อนกลับจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องนำไปสู่การปรับกลยุทธ์ที่เหมาะสม

3. ผลการหาประสิทธิภาพของนวัตกรรมด้านระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก พบว่า ด้านตรงตามความต้องการ (Function Requirement) ด้านกระบวนการ (Process Indicators) ด้านผลลัพธ์ (Outcome Indicators) ด้านความพึงพอใจ (Satisfaction Indicators) และด้านการพัฒนา (Development Indicators) ดังรายละเอียดดังต่อไปนี้

ตารางที่ 4 ผลการหาประสิทธิภาพของนวัตกรรมด้านระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

ด้านที่	รายการ	ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$)	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน (S.D.)	แปลผล
1	ด้านตรงตามความต้องการ (Function Requirement)	4.68	.314	มาก
2	ด้านกระบวนการ (Process Indicators)	4.75	.300	มาก
3	ด้านผลลัพธ์ (Outcome Indicators)	4.80	.163	มาก
4	ด้านความพึงพอใจ (Satisfaction Indicators)	4.55	.191	มาก
5	ด้านการพัฒนา (Development Indicators)	4.75	.500	มาก
รวมเฉลี่ย		4.70	.260	มาก

จากตารางที่ 4 จากผลการค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของผลประเมินประสิทธิภาพของระบบนวัตกรรมด้านระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ในภาพรวมพบว่า ทุกข้ออยู่ในระดับมาก โดยแบ่งผลการวิเคราะห์เป็นรายด้าน ดังนี้ 1) ด้านตรงตามความต้องการ (Function Requirement) ($\bar{x}$ = 4.68, S.D.=.314) 2) ด้านกระบวนการ (Process Indicators) อยู่ในระดับมาก ($\bar{x}$ = 4.75, S.D.=.300) 3) ด้านผลลัพธ์ (Outcome Indicators) อยู่ในระดับมาก ($\bar{x}$ = 4.80, S.D.=.163) 4) ด้านความพึงพอใจ (Satisfaction Indicators) อยู่ในระดับมาก ($\bar{x}$ = 4.55, S.D.=.191) 5) ด้านการพัฒนา (Development Indicators) อยู่ในระดับมาก ($\bar{x}$ = 4.75, S.D.=.500) และมีค่าเฉลี่ยรวม ($\bar{x}$ = 4.70, S.D.=.260) อยู่ในระดับมาก

อภิปรายผลการวิจัย

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 1 พบว่า การวิเคราะห์องค์ประกอบและตัวบ่งชี้ของนวัตกรรมด้านระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผลการวิจัย พบว่า องค์ประกอบตัวบ่งชี้ของนวัตกรรมด้านระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบ ได้แก่ (1) การดูแลช่วยเหลือนักเรียน (Student Support) (2) ทักษะการใช้เทคโนโลยี (Technology Utilization Skills) (3) กลไกข้อมูลป้อนกลับและเงื่อนไขความสำเร็จ (Feedback Mechanisms and Success Factors) ซึ่งสอดคล้องกับ ทรงพล เพ็ญพู (2561, หน้า 33) ผลวิจัยพบว่า แนวทางรูปแบบการปฏิบัติงานที่เป็นเลิศ ด้านระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ของโรงเรียนลำปางกัลยาณี ควรสร้างนวัตกรรมของกระบวนการมีส่วนร่วมจากทุกฝ่ายที่มีความเกี่ยวข้องในการดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนลำปางกัลยาณี โดยมีองค์ประกอบของนวัตกรรม ได้แก่ 1) เป้าหมายในการดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มุ่งพัฒนาให้นักเรียนเป็นคนดี มีความรู้และทักษะในศตวรรษที่ 21 2) ปัจจัยหลักของระบบดูแล

ช่วยเหลือนักเรียน ประกอบด้วย ระบบและกระบวนการ ภายใต้โครงสร้างรูปแบบการปฏิบัติงานเดียวกัน และ 3) กระบวนการระบบดูแล ประกอบด้วย ระบบการบริหารงานเทคโนโลยีล้ำสมัย การดูแลนักเรียน ด้วยรักและห่วงใย ระบบแนะแนวต้นแบบระดับประเทศ พัฒนานักเรียนให้มีทักษะในศตวรรษที่ 21 สู่การสร้างพลังเครือข่ายนักเรียนจิตอาสาและภาคีเครือข่ายมีส่วนร่วมอย่างเข้มแข็ง

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 2 พบว่าผลการสร้างนวัตกรรมด้านระบบการดูแลช่วยเหลือ นักเรียน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า STF Model คือรูปแบบการดำเนินการเกี่ยวกับระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยเริ่มจากการดูแลช่วยเหลือนักเรียน (Student Support) คือ การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล การคัดกรองนักเรียน การส่งเสริมและพัฒนานักเรียน การป้องกันและช่วยเหลือนักเรียน และการส่งต่อ ทักษะการใช้เทคโนโลยี (Technology Utilization Skills) โดยมุ่งเน้นการจัดกิจกรรมให้ความรู้เกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยีอย่างปลอดภัย ส่งเสริมการให้คำแนะนำการใช้สื่อออนไลน์ อย่างมีจริยธรรมแก่นักเรียน มีระบบติดตามการใช้เทคโนโลยีของนักเรียนเพื่อลดพฤติกรรมเสี่ยง มีการรณรงค์และสร้างวัฒนธรรมการใช้เทคโนโลยีอย่างเหมาะสม และมีการส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีเพื่อการเรียนรู้ กลไกข้อมูลป้อนกลับและเงื่อนไขความสำเร็จ (Feedback Mechanisms and Success Factors) มีกลไกการรับฟังความคิดเห็นจากครู ผู้ปกครอง และนักเรียน พร้อมทั้งผลการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนถูกนำมาปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง มีเกณฑ์วัดความสำเร็จของระบบการดูแลช่วยเหลือ นักเรียนอย่างชัดเจน ครูและบุคลากรที่เกี่ยวข้องคอยติดตามพฤติกรรม การเรียนรู้ และสภาพจิตใจของ นักเรียนอย่างใกล้ชิด ให้คำแนะนำและให้ความช่วยเหลือที่เหมาะสมในทุกสถานการณ์ เพื่อให้ นักเรียนสามารถพัฒนาและเติบโตได้อย่างเต็มศักยภาพในสภาพแวดล้อมที่เต็มไปด้วยความเข้าใจและความใส่ใจ และข้อมูลป้อนกลับจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องนำไปสู่การปรับกลยุทธ์ที่เหมาะสม สอดคล้องกับผลวิจัยของ กิตติศักดิ์ ศิรินา, จิณณวัตร ปะโคทั้ง และพงษ์ธร สิงห์พันธ์ (2558, หน้า 109) ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานประกอบด้วย 7 องค์ประกอบหลักและ องค์ประกอบย่อยคือ องค์ประกอบหลักที่ 1 ได้แก่ 1) ภาพความสำเร็จ 2) พันธกิจ และ 3) เป้าประสงค์ องค์ประกอบหลักที่ 2 ปัจจัยนำเข้า ได้แก่ 1) ผู้บริหารเป็นผู้นำ 2) ครูมีเจตคติที่ดีมีความสามารถ 3) มีสื่อ เครื่องมือและนวัตกรรม องค์ประกอบหลักที่ 3 กระบวนการ ได้แก่ 1) การวางระบบการบริหารระบบดูแล 2) การดำเนินการตามระบบดูแล 3) การวางระบบงานและกิจกรรมแนะแนว 4) การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชน 5) การนิเทศกับติดตามประเมินผล และ 6) การผดุงระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน องค์ประกอบหลักที่ 4 ผลผลิต ได้แก่ 1) การพิทักษ์ปกป้องคุ้มครอง 2) การส่งเสริมทักษะชีวิต 3) ความสามารถในการปรับ และ 4) การพัฒนาอย่างรอบด้านของนักเรียน องค์ประกอบหลักที่ 5 การประเมินผล ได้แก่ 1) ประเมินปัจจัยนำเข้า 2) ประเมินกระบวนการ และ 3) ประเมินผลผลิต องค์ประกอบหลักที่ 6 ย้อนกลับปรับปรุง ได้แก่ 1) ปรับปรุงปัจจัยนำเข้า 2) ปรับปรุงกระบวนการ และ 3) ปรับปรุง ผลผลิต องค์ประกอบหลักที่ 7 เงื่อนไขแห่งความสำเร็จ ได้แก่ 1) ผู้บริหารและทุกฝ่ายตระหนักถึงความสำคัญของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน 2) ให้การสนับสนุน ครูและผู้เกี่ยวข้องมีความตระหนักและให้

ความสำคัญของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนมีเจตคติที่ดี มีความสุขที่จะพัฒนานักเรียน และ 3) ภาควิชาช่วยคณะกรรมการดำเนินงานทุกคณะมีการประสานกันอย่างใกล้ชิด ให้ความรู้และทักษะที่จำเป็นในเรื่องที่เอื้อประโยชน์ต่อการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 3 พบว่าผลการหาประสิทธิภาพของนวัตกรรมด้านระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานมีดังนี้ ด้านผลการดำเนินงานของครูที่ปรึกษา โดยรวมพบว่าอยู่ในระดับมาก ด้านการประเมินพฤติกรรมก่อน-หลังการรับการดูแลนักเรียน โดยรวมพบว่าอยู่ในระดับมาก ด้านประสิทธิภาพของระบบนวัตกรรมด้านระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยรวมพบว่าอยู่ในระดับมาก และด้านความพึงพอใจของระบบนวัตกรรมด้านระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยรวมพบว่าอยู่ในระดับมาก

องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัย

ภาพที่ 2 นวัตกรรมด้านระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

นวัตกรรมด้านระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้มาจากการศึกษาแนวคิด หลักการพื้นฐานเกี่ยวกับระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยใช้ STF Model คือรูปแบบการดำเนินการเกี่ยวกับระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยเริ่มจากการดูแลช่วยเหลือนักเรียน (Student Support) คือการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล การคัดกรองนักเรียน การส่งเสริมและพัฒนา นักเรียน การป้องกันและช่วยเหลือนักเรียน และการส่งต่อ ทักษะการใช้เทคโนโลยี (Technology Utilization

Skills) โดยมุ่งเน้นการจัดกิจกรรมให้ความรู้เกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยีอย่างปลอดภัย ส่งเสริมการให้คำแนะนำการใช้สื่อออนไลน์อย่างมีจริยธรรมแก่นักเรียน มีระบบติดตามการใช้เทคโนโลยีของนักเรียนเพื่อลดพฤติกรรมเสี่ยง มีการรณรงค์และสร้างวัฒนธรรมการใช้เทคโนโลยีอย่างเหมาะสม และมีการส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีเพื่อการเรียนรู้ กลไกข้อมูลป้อนกลับและเงื่อนไขความสำเร็จ (Feedback Mechanisms and Success Factors) มีกลไกการรับฟังความคิดเห็นจากครู ผู้ปกครอง และนักเรียน พร้อมทั้งผลการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนถูกนำมาปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง มีเกณฑ์วัดความสำเร็จของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างชัดเจน ครูและบุคลากรที่เกี่ยวข้องคอยติดตามพฤติกรรม การเรียนรู้ และสภาพจิตใจของนักเรียนอย่างใกล้ชิด ให้คำแนะนำและให้ความช่วยเหลือที่เหมาะสมในทุกสถานการณ์ เพื่อให้นักเรียนสามารถพัฒนาและเติบโตได้อย่างเต็มศักยภาพในสภาพแวดล้อมที่เต็มไปด้วยความเข้าใจและความใส่ใจ และข้อมูลป้อนกลับจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องนำไปสู่การปรับกลยุทธ์ที่เหมาะสม

สรุป

ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนเป็นกระบวนการดำเนินงานดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างเป็นระบบที่มีขั้นตอนชัดเจนด้วยการส่งเสริม การป้องกัน การแก้ไขปัญหาและพัฒนาเพื่อให้เด็กนักเรียนได้พัฒนาเต็มตามศักยภาพ โดยมีครูที่ปรึกษาเป็นบุคลากรหลักในการดำเนินงาน และมีการประสานงานร่วมกันกับบุคลากรในฝ่ายอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษาและมีวิธีการส่งเสริมการใช้เครื่องมือทักษะการใช้เทคโนโลยีอย่างถูกต้องที่ชัดเจนมีมาตรฐาน มีคุณภาพและหลักฐานการดำเนินงานที่ตรวจสอบได้ ดำเนินการข้อมูลป้อนกลับเพื่อการพัฒนาไปในทิศทางเดียวกัน

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1. ระดับนโยบาย จัดทำนโยบายสนับสนุนอย่างเป็นรูปธรรม สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานควรกำหนดนโยบายและแนวปฏิบัติที่ชัดเจนในการส่งเสริมการใช้นวัตกรรมด้านระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้เป็นส่วนหนึ่งของแผนปฏิบัติการของสถานศึกษา รวมถึงการสนับสนุนงบประมาณและทรัพยากร ควรจัดสรรงบประมาณเพื่อพัฒนานวัตกรรม เทคโนโลยี และการอบรมครูแนะแนว ครูที่ปรึกษาให้มีศักยภาพในการใช้ระบบดังกล่าวอย่างมีประสิทธิภาพ พร้อมทั้งสร้างเครือข่ายความร่วมมือ สนับสนุนให้เกิดความร่วมมือระหว่างโรงเรียน ครอบครัว ชุมชน และองค์กรภายนอก เช่น หน่วยงานสาธารณสุข องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อบูรณาการการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

2. ระดับสถานศึกษา บูรณาการนวัตกรรมสู่แผนงานโรงเรียน ผู้อำนวยการและทีมบริหารควรนำ

แนวคิดนวัตกรรมจากงานวิจัยมาปรับใช้กับกิจกรรมแนะแนว ระบบครูที่ปรึกษา ระบบติดตามดูแลเด็กกลุ่มเสี่ยง ฯลฯ รวมถึงพัฒนาระบบฐานข้อมูลนักเรียน นำเทคโนโลยีสารสนเทศมาช่วยจัดเก็บ วิเคราะห์ และติดตามข้อมูลพฤติกรรม พัฒนาการ และสุขภาพของนักเรียนแบบต่อเนื่อง และส่งเสริมวัฒนธรรมองค์กรแห่งการเอาใจใส่ ปลุกฝังจิตสำนึกให้ครูและบุคลากรมีบทบาทเชิงรุกในการดูแลและสนับสนุนศักยภาพของนักเรียนแบบองค์รวม

3. ระดับบุคลากรทางการศึกษา อบรมและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ส่งเสริมการอบรมพัฒนาครูที่ปรึกษา ครูแนะแนว และครูทุกคนให้สามารถใช้นวัตกรรมหรือเทคนิคการดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างเหมาะสม อีกทั้งการสร้างทีมดูแลนักเรียนแบบสหวิชาชีพ เช่น การมีครูที่ปรึกษา นักจิตวิทยา พยาบาล และผู้เกี่ยวข้องที่ร่วมกันออกแบบแผนการช่วยเหลือนักเรียนเป็นรายบุคคล (Individual Care Plan) รวมถึงการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ Best Practices: จัดเวทีแลกเปลี่ยนประสบการณ์ระหว่างโรงเรียนที่ประสบความสำเร็จในการใช้นวัตกรรม เพื่อให้เกิดการต่อยอดและขยายผล

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

สำหรับประเด็นในการวิจัยครั้งต่อไปควรให้ความสำคัญกับการขยายขอบเขตของกลุ่มตัวอย่างให้ครอบคลุมหลากหลายบริบทของสถานศึกษา เช่น โรงเรียนในเขตเมือง เขตชนบท และโรงเรียนขนาดเล็ก เพื่อให้ผลการวิจัยมีความแม่นยำและสามารถประยุกต์ใช้ได้อย่างกว้างขวางมากยิ่งขึ้น นอกจากนี้ ควรเน้นการศึกษาผลกระทบของนวัตกรรมต่อพฤติกรรมและพัฒนาการของนักเรียนในระยะยาว ตลอดจนการศึกษาคำคิดเห็นของผู้ปกครอง ชุมชน และภาคีเครือข่ายที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกและรอบด้าน ทั้งนี้ ควรนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการเก็บข้อมูล วิเคราะห์ผล และติดตามประเมินผลอย่างเป็นระบบ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพของกระบวนการวิจัย อีกทั้งควรพัฒนาเครื่องมือวิจัยให้มีความเที่ยงตรงและเชื่อมั่นสูง พร้อมทั้งใช้วิธีการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Methods) เพื่อให้ได้ข้อมูลทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ ซึ่งจะช่วยให้การสังเคราะห์ผลการวิจัยมีความครบถ้วนสมบูรณ์ยิ่งขึ้น นำไปสู่การออกแบบนวัตกรรมที่ตอบสนองต่อความต้องการของผู้เรียนได้อย่างแท้จริงและยั่งยืน

เอกสารอ้างอิง

- กิตติศักดิ์ ศิวินา, จิณณวัตร ปะโคทั้ง, และ พงษ์ธร สิงห์พันธ์. (2558). รูปแบบการบริหารระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา ขั้นพื้นฐาน. *วารสารการบริหารและนิเทศการศึกษา*, 7(1), 109–124.
- จักรพงษ์ ตระการไทย. (2021). การดำเนินการงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษายุคดิจิทัล. *วารสารบริหารการศึกษาบวบัณฑิต*, 21(1), 41–50.
- ทรงพล เพ็ญฟู. (2561). การสร้างรูปแบบการปฏิบัติงานที่เป็นเลิศ ด้านระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ตามแนวทางโรงเรียนลำปางกัลยาณี SMART SCHOOL MODEL. *วารสารปัญญา*, 25(1), 33–39.
- ศิวาพัชร์ บำรุงเศรษฐพงษ์, อาภาพร วรรณสุนธยา, อุทัย นุ่นดำ, กุลสตรี มีอรัญ, สมฤดี พูนผล, และ ยุภาพร อินทวิธอน. (2567). "PROT Model" นวัตกรรมการบริหารสถานศึกษาด้านระบบดูแล

ช่วยเหลือนักเรียนและสถานศึกษาตลอดภัย ของโรงเรียนพรตพิทยพยัต. *วารสารปราชญ์ประชาคม*, 2(5), 14–27.

สถาบันพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา. (2562). *การเรียนรู้ของครูและบุคลากรทางการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียน*. สำนักมาตรฐานการศึกษาและพัฒนาการเรียนรู้ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.

สำนักงานการศึกษาปฐมวัย. (2563). *แนวทางการนำมาตรฐานการศึกษาปฐมวัยสู่การปฏิบัติ*. กระทรวงศึกษาธิการ.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2561). *แนวทางการดำเนินงานขององค์กรคณะบุคคล และการมีส่วนร่วม*. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2563). *คู่มือการคัดเลือกสถานศึกษาและสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพื่อรับรางวัลระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนประจำปี 2563*. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.

สำนักนโยบายและแผนการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2566). *แผนพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐาน (พ.ศ. 2566–2570) ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน*. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.

Department of Education. (2019). *Student Support Services*. Department of Education, State of New Jersey.

Greenwich Public Schools. (2020). *STUDENT SUPPORT SERVICES*. Greenwich, Connecticut, United States.

Sithaldeen, R., & van Pletzen, E. (2022). Applying systems principles to achieve greater integration of student support at a decentralised institution. *Perspectives in Education*, 40(4), 38–54.